

David Chipperfield winnaar Pritzkerprijs architectuur 2023

De reactie van velen was "finally"! Eindelijk kreeg de Britse architect Sir David Chipperfield (°1953) een erkenning voor zijn reeds indrukwekkend oeuvre met gebouwen over de gehele wereld. Geen spektakel architectuur, geen opzichtigheid maar respectvol omgaan met de omgeving. Voor velen is de verbouwing & restauratie van het Neues Museum in Berlijn (1993-2009) een absoluut meesterwerk. Een terughoudendheid met visie. Zijn eerste expositie in België met zijn toen zeer beperkt werk vond plaats meer dan dertig jaar geleden, in deSingel in 1991. Sindsdien bouwde hij een woning in Latem, twee woontorens in Antwerpen en werkt hij aan verschillende andere opdrachten in België, o.a. in Antwerpen en Nieuwpoort.

Wie een bezoek bracht aan de architectuurbiënnale van Venetië eind de jaren '90 en begin van de 21ste eeuw werd overbluft door werk van architecten die architectuur zagen als het produceren van visueel geweld, met als leuze "fuck the context". Maar gelijktijdig bleven andere architecten trouw aan de mening dat architectuur meer moet zijn dan zelfbevrediging, men vraagt een verantwoordelijkheid voor de plaats en de mensen. Dienstbaarheid is essentieel, ver weg van egotripperij.

Sir David Chipperfield in Mies van der Rohe paviljoen Barcelona 2011

foto Marc Dubois

In 2012 was Chipperfield curator van de Biënnale in Venetië en koos hij voor het thema "Common Ground", gericht op dat wat binnen een veelheid toch iets gemeen heeft. Terwijl in de vorige Biënnales Nederlandse architecten met spectaculaire projecten aan de bak kwamen, koos Chipperfield voor architecten die bewust kozen voor sensibiliteit met de locatie, zoals het werk van Peter Zumthor, Raphaël Moneo en Álvaro Siza maar ook voor architecten uit Vlaanderen zoals bureau Bovenbouw en de architecten Robbrecht / Daem & Van Hee met de Stadshal van Gent.

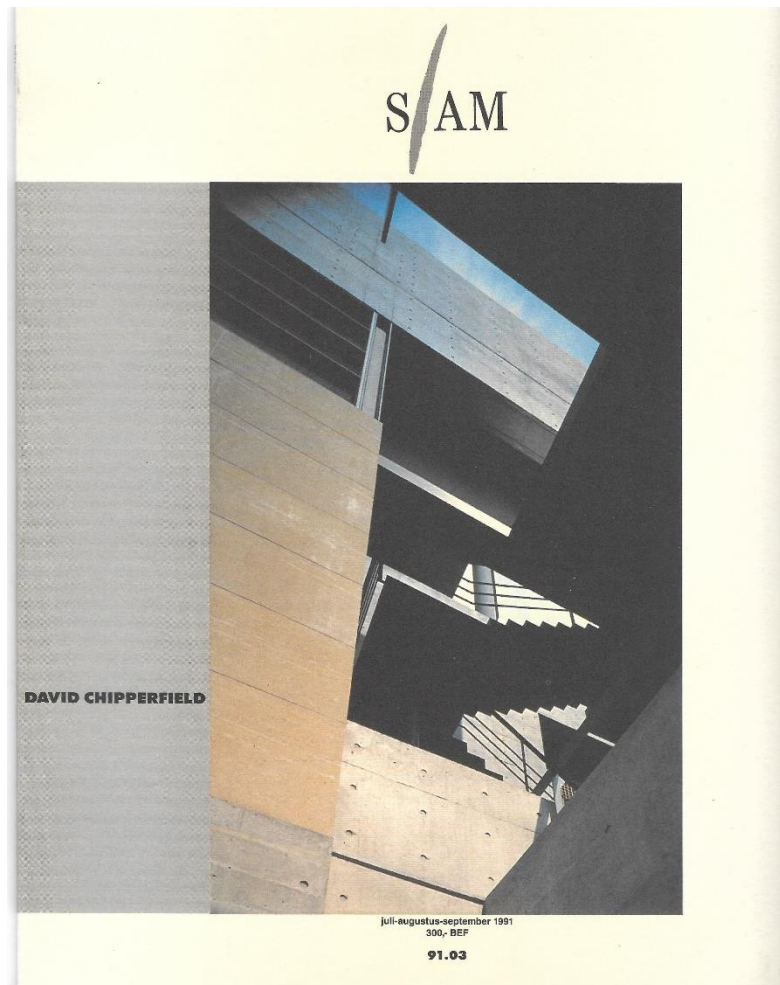
In de Standaard van 8 maart maakte Geert Sels een selectie "Chipperfield in vijf gebouwen". Op plaats één het Neues Museum in Berlijn, zeker een terechte keuze die vrijwel iedereen zal maken. In zijn selectie eveneens de America's Cup Building in Valencia (2006) die in een recordtijd werd ontworpen en gerealiseerd. Het geeft in deze stad een mooi tegengewicht voor de vele flamboyante Calatrava gebouwen die met bijna onbeperkte Europese middelen werden gebouwd. Dit is zeker niet het geval voor de strakke maar evenwichtige compositie met uitgesproken horizontale lijnen ingeplant in de haven.

Chipperfield heeft lang moeten wachten op projecten in Engeland maar kan nu een aantal voortreffelijke referenties voorleggen, zoals het museum met werk van Barbara Hepworth in Wakefield (2011). De jury van de Pritzker prijs omschrijft het oeuvre als subtiel, ingetogen, krachtig en zelfs elegant.

Chipperfield won verschillende wedstrijden voor musea en kreeg veel lof van zowel experts als van het publiek, de gebruikers. Een van zijn topwerken staat net over de Belgische grens, in de Duitse stad Essen, het Folkwang Museum. Meer dan een bezoek waard, en dan begrijpt men goed waarom de uitbreiding van het KMSKA in Antwerpen, het witte paleis, een mislukking is. Chipperfield kiest de kant van kunst, ruimtes ten dienste van het presenteren. In Antwerpen pretendeert de architecte dat zij vertrokken is vanuit respect terwijl het gekozen concept zeer dwingend is zowel voor de kunst als voor de bezoeker. Architectuur blijft een daad van intelligente dienstbaarheid en geen product van individuele drang naar zelfingenomenheid. Recent won Chipperfield de wedstrijd voor de uitbreiding van het Nationaal Museum in Athene. De jaarlijkse Pritzkerprijs voor een totaal oeuvre is een initiatief van *The Hyatt Foundation*.

deSingel Antwerpen

De eerste expositie in België met zijn werk vond plaats in 1991, in deSingel te Antwerpen. Het voorstel kwam van de jonge architect Rik Nys die na zijn studies in Gent naar Londen trok om daar te gaan werken. Hij kwam terecht in het bescheiden bureau van Chipperfield, opgestart in 1985. Katrien Vandermarliere was toen verantwoordelijk voor de tentoonstellingen in deSingel en er kwam een samenwerking met Stichting

Architektuurmuseum (S/AM) die een themanummer maakte als catalogus vorm gegeven door Christian Kieckens. In 1991 had Chipperfield nog niets gebouwd in Engeland, enkel een paar bescheiden projecten in Japan en inrichtingen van winkels in Londen en Parijs! Wij konden toen niet vermoeden wat de volgende dertig jaar zou brengen! Sindsdien kwam naast zijn bureau in Londen er ook één in Berlijn, in Milaan en een vestiging in Shanghai.

Boerentoren Antwerpen

Het wordt ook duidelijk dat de architectenkeuze van Fernand Huts een pijnlijke aangelegenheid is. De architectuurvisie van Libeskind is achterhaald, een attitude zonder respect en gericht op spektakel. Deze Amerikaanse architect is wel een "star figuur" maar kwam niet in aanmerking voor een Pritzker onderscheiding. Het stadsbestuur van Antwerpen moet begrijpen en ook duidelijk maken aan de bouwheer dat een visie van opzichtigheid achterhaald is en dat respect het begin moet zijn van elke noodzakelijke ingreep. Iemand kan eigenaar zijn van een gebouw maar niet van de skyline van een stad.

Marc Dubois, maart 2023